

ՀՏԴ 173Հոգեբանություն**Անի ԱՎԱԳՅԱՆ**

*Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ հոգեբանության ամբիոնի դասախոս,
 հոգեբանական գիտությունների թեկնածու
 ք. Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն
 E-mail: animavagyan@yahoo.com*

Մարիետա ՔԵՐԻՄՅԱՆ

*Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ կրթության հոգեբանության և սոցիոլոգիայի
 ֆակուլտետի մագիստրատուրայի երկրորդ կուրսի ուսանողուհի
 ք. Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն
 E-mail: gerimyan1999@mail.ru*

**ԶՈՒՅԳԵՐԻ ԲՆԱՎՈՐՈՒԹՅԱՄԲ
 ՊԱՅՄԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ԱՄՈՒՄՆԱԸՆՏԱՆԵԿԱՆ
 ԴԵՐԵՐԻ ԲԱՇԽՄԱՆ
 ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

Հոդվածում հեղինակներն անդրադառնում են ամուսնա-
 ընտանեկան դերերի բաշխման վրա գույգերի բնավորության
 ազդեցության խնդրին: Իրականացված հետազոտության
 ընթացքում պարզվել է, որ բնավորության շեշտվածությունն
 ունենում է իր ազդեցությունը միջուկային ընտանիքներում
 գույգերի դերերի բաշխման առանձնահատկությունների վրա:
 Մասնավորապես, **հիպերթիմ** տիպը ստանձնում է բոլոր
 դերերը բացի երեխաների դաստիարակությունից և ժամանակը
 կազմակերպողի դերերից: **Տաղնապային** տիպը ստանձնում է
 երեխաների դաստիարակության, հուզական մթնոլորտի,
 ընտանիքի ենթամշակույթի կազմակերպողի դերերը: **Էմոտիվ**
 տիպին բնորոշ է ընտանիքի հուզական մթնոլորտը ստեղծողի,
 նյութական աջակցությունը ստանձնողի, երեխաների
 դաստիարակության դերերը: **Պեդանտ** տիպին բնորոշ են
 սեփականատեր, տիրուհի, ժամանակի կազմակերպողի,
 նյութական աջակցություն ցուցաբերողի դերերը: **Էքստրավերտ**
 տիպը ստանձնում է ժամանակի կազմակերպողի և երեխաների
 դաստիարակության դերերը, իսկ **ինտրովերտ** տիպը
 ստանձնում է նաև նյութական աջակցության դերը:

Բնավորության շեշտվածության տիպն անդրադառնում է նաև ամուսնական բավարարվածության մակարդակի վրա: Յուրաքանչյուր շեշտված տիպ ունի իր առանձնահատկությունները, որոնք ազդում են անձի ընկալման և բավարարվածության վրա:

Բանալի բառեր՝ բնավորություն, բնավորության շեշտվածություն, ամուսնաընտանեկան դերեր, տազնապային տիպ, էմոտիվ տիպ, հիպերթիմ տիպ, պեդանտ տիպ, էքստրավերտ, ինտրովերտ:

А. Авагян, М. Керимян

ОСОБЕННОСТИ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ СУПРУЖЕСКИХ РОЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ХАРАКТЕРА СУПРУГОВ

В данной статье авторы затрагивают вопрос о влиянии характера супругов на распределение супружеских ролей. Исследования показали, что акцентуация характера личности влияет на распределение ролей между парами в нуклеарных семьях. В частности, **гипертимный тип** берет на себя все роли, кроме воспитания детей и роли организатора времени. **Тревожный тип** берет на себя роли воспитателя детей, эмоциональной атмосферы, организатора семейной субкультуры. Для **эмотивного типа** характерны роли создателя эмоциональной атмосферы семьи, обеспечения материальной поддержки и роли воспитания детей. **Педантичному типу** свойственны роли хозяйина, хозяйки, организатора времени, обеспечения материальной поддержки. **Экстравертный тип** берет на себя роль организатора времени и воспитание детей, а **интровертный тип** берет на себя также роль материального обеспечения.

Акцентуация характера личности влияет также на уровень удовлетворенности браком. Каждый тип акцентуации характера имеет свои особенности, влияющие на восприятие человека и на его удовлетворенность.

Ключевые слова: характер, акцентуация характера, супружеские роли, тревожный тип, эмотивный тип, гипертимный тип, педантичный тип, экстраверт, интроверт.

A. Avagyan, M. Qerimyan

PECULIARITIES OF THE DISTRIBUTION OF MARITAL ROLES DUE TO THE CHARACTER OF COUPLES

In this article, the authors address the issue of the influence of couples' character on the distribution of marital roles. Research has shown that character accentuation has an impact on the role distribution of couples in nuclear families. In particular, the **hyperteem type** assumes all the roles except the upbringing of the

*children, and the role of the time organizer. The **anxious personality type** assumes the roles of children's upbringing, emotional atmosphere, organizer of the family subculture. The roles of the creator of the emotional atmosphere of the family, the recipient of financial support, the upbringing of children are typical of the **emotional type**. The roles of owner, time organizer, and material support are typical of the **pedantic type**. The **extrovert type** assumes the role of time organizer, the upbringing of children, and the **introvert type** assumes also the role of material support.*

***Key words:** character, character accentuation, marital roles, anxious type, emotional type, hypertime type, pedantic type, extrovert, introvert.*

Ընտանիքը մարդկային կյանքի կազմակերպման թերևս ամենակենսունակ և արդյունավետ ձևն է: Ա. Գ. Խարչևն ամուսնությունն առանձնացնում է՝ որպես տղամարդու և կնոջ պատմականորեն փոփոխվող հարաբերությունների սոցիալական ձև, որի հետևանքով հասարակությունը կարգավորում և թույլատրում է նրանց սեռական կյանքը, նրանց ամուսնության հաստատումը, ինչպես նաև ծնողական իրավունքներն ու պարտականությունները¹:

Ընտանիքի դերերի բաշխման առանձնահատկությունների և ներդաշնակության վրա մեծապես ազդում է մարդու բնավորությունը: Բնավորությունը անհատական ինքնատիպ հոգեկան հատկությունների հանրագումար է, որոնք դրսևորվում են անհատի համար բնորոշ գործունեության ձևերում, հայտնվում են տիպական հանգամանքներում և որոշում են այդ հանգամանքների նկատմամբ անձի վերաբերմունքը: Մեկ այլ մոտեցման համաձայն՝ բնավորությունը մարդու անհատական հատկանիշների հանրագումարն է, որոնցով պայմանավորված է մարդու վերաբերմունքը սեփական անձի և շրջապատողների նկատմամբ, արձագանքները կյանքի ամենատարբեր իրավիճակներում, վարքագիծը, սոցիալական շփումները և այլն²: Այլ կերպ ասած, հենց բնավորության միջոցով է ձևավորվում անհատի կյանքի ողջ ընթացքը, եթե բնավորության որոշակի գծեր շեշտվում են, միջավայրի նկատմամբ անձի վերաբերմունքը փոփոխության է ենթարկվում:

Հոգեբանության մեջ արմատացած են այն պատկերացումները, որ բնավորությունը անձի առավել կայուն կառույցն է, որի հիմքում ընկած են բնածին նախադրյալներ՝ նյարդային համակարգի տիպերը, սակայն

¹ *Харчев А. Г., Брак и семья в СССР/А.Г.Харчев.-2.изд., перераб. и доп.-М.:Мысль,1979.-365,с.*

² *Батаршьева А. В., Темперамент и характер: Психологическая диагностика-СПб Питер 2007., 368, с. 97.*

օնտոգենոգում որոշիչ դեր են ունենում դաստիարակությունը և այլ արտաքին գործոններ¹:

Է. Ֆրոմմի սահմանման համաձայն՝ բնավորությունը բնութագրում է որպես փորձի յուրացման և սոցիալականացման ընթացքում մարդու եռանդն ուղղորդող հարաբերականորեն կայուն հատկություն²:

Ս. Կովալյովը հավաստում է, որ բնավորությունը մեծ նշանակություն ունի ոչ միայն անձի, այլև հասարակության համար: Կոլեկտիվ կյանքը և աշխատանքը, առանձնապես յուրաքանչյուր մարդու տրամադրությունը որոշվում են անհատների բնավորության որակով³: Բնավորությունը ձևավորվում է կյանքի ընթացքում, չնայած դրա գլխավոր հատկանիշներն առաջանում են վաղ մանկության շրջանում, իսկ հասունանալուն զուգընթաց ենթարկվում են որոշակի փոփոխությունների⁴: *Բնավորության շեշտվածություն* ասելով հասկանում ենք բնավորության առանձին գծերի չափազանց մեծ արտահայտվածություն: Ս. Ս. Փիլոսյանը նշում է, որ առանձին դեպքերում բնավորության շեշտված գծերը կարող են համարվել խառնվածքի հատկանիշներ: Այդ պատճառով խառնվածքի և բնավորության ուսումնասիրության ժամանակ պետք է ուշադիր կերպով սահմանազատել խառնվածքի առանձնահատկությունները անձի բնավորության այնպիսի գծերից, որոնք ակնհայտորեն համարվում են շեշտված⁵: Ինչպես նշում է Մ. Ի. Ենիկևը, բնավորության շեշտվածությունը ավելի հաճախ դրսևորվում է էքստրեմալ իրավիճակներում: Բնավորության շեշտվածություն ունեցող անձը ավելի շատ է ենթարկվում միջավայրի ազդեցությանը, հոգեբանական տրավմաներին⁶: Ե. Ա. Ալեկսևան առաջ է քաշում այն հանգամանքը, որ բնավորության շեշտվածության զարգացման վրա ազդում են աններդաշնակ ամուսնական հարաբերությունները: Այն դրսևորվում է մրցակցության, կեղծ համագործակցության, մեկուսացման ձևերով: Այս տիպերի հարաբերություններով բնութագրվող ընտանիքներում, որտեղ տիրում է անառողջ մթնոլորտ, բնավորության շեշտվածության դրսևորումը դառնում է ռիսկային⁷:

¹ *Карабанова О.А., Психология семейных отношений и основы семейного консультирования: учебное пособие / О.А. Карабанова. – М.: Владос-Пресс, 2004. – 32 с.*

² *Харчев А. Г., указ. соч. – 365с.*

³ *Ковалев, С.В., Психология современной семьи / С.В. Ковалев. – М. Просвещение, 1988.– 208 с.*

⁴ *Смирнов А. Г., Практикум по общей психологии. М: Изд-во Института психотерапии, 2005, с.169-179.*

⁵ *Փիլոսյան Ս., Ընդհանուր հոգեբանություն, Երևան, «Տիր», 2019թ., էջ 185:*

⁶ *Еникеев М.И., Общая и социальная психология. Учебник для вузов.- Издательская группа НОРМА-ИНФРА,М, 1999.- 208с.*

⁷ *Алексеева Е. А., Выбоиц И. В., Паршукова Л. П., Акцентуация характера: Учебное пособие.- Челябинск: Изд-во ЮУРГУ, 2002.- 45с.*

Ամուսնական դերերի բաշխման և այդ գործընթացի վրա գույգերի բնավորության ազդեցության հիմնահարցի ուսումնասիրությունն առավել արդիական է դառնում, քանի որ մերօրյա հասարակության մեջ ավելի շատ են միջուկային ընտանիքները: Երիտասարդները ձգտում են միայնակ ապրել, և ամուսնաընտանեկան դերերը ավելի հաճախ բաշխվում են հենց միջուկային ընտանիքի ներսում: Այս ամենին զուգահեռ, ավելանում է նաև ամուսնալուծությունների թիվը:

Չպետք է մոռանալ, որ ժամանակակից ընտանիքում յուրաքանչյուր գույգի փորձառությունը անհատական է: Կարևոր է, թե ընտանիքի կառուցվածքի, պարտականությունների բաշխման ինչպիսի նմուշներ են ամուսինները վերցրել ծնողական ընտանիքից, ինչ են նկատում ծանոթ ընտանիքներում: Հաճախ սեփական ընտանիքի կառուցվածքի զարգացումը և ընտանեկան պարտականությունների բաշխումը դառնում է երկար և դժվար գործընթաց: Միևնույն ժամանակ, նրանցից յուրաքանչյուրի ֆունկցիոնալ դերի նշանակման և պարտականությունների վերաբերյալ պատկերացումների հետևողականությունը կախված է միայն ամուսիններից:

Միջուկային ընտանիքներում դերերի բաշխում իրականացվում է՝ ելնելով մի շարք գործոնների ներազդումից: Ենթադրվում է, որ ընտանիքում դերերի բաշխման գործընթացում մեծ ազդեցություն է ունենում ամուսինների բնավորությունը:

Հետազոտության նպատակն է բացահայտել բնավորության շեշտվածության ազդեցությունը միջուկային ընտանիքներում դերերի բաշխման առանձնահատկությունների վրա: Հետազոտության *օբյեկտը* անձի բնավորության առանձնահատկություններն են, բնավորության շեշտված տիպերը և ամուսնաընտանեկան դերերը: Հետազոտության *առարկան* բնավորությամբ պայմանավորված ամուսնաընտանեկան դերերի բաշխումն է:

Ենթադրվում է, որ անձի բնավորությունն ազդում է ամուսնաընտանեկան դերերի բաշխման առանձնահատկությունների և ընտանեկան ներդաշնակության վրա: Ենթադրվում է, որ ամուսնաընտանեկան դերերի ստանձնման առումով առավել ակտիվ են տազնապային, *հիպերթիմ* և *պեդանտ* տիպերը:

Հետազոտության նպատակից և վարկածից ելնելով՝ մեր կողմից առաջ են քաշվել հետևյալ խնդիրները՝

1. վերլուծել անձի բնավորության և ամուսնաընտանեկան դերերի բաշխման վերաբերյալ հոգեբանական գիտական գրականության մեջ առկա հեղինակային տեսությունները.

2. հետազոտել ամուսնական գույգի բնավորության շեշտվածությունը.

3. ուսումնասիրել դերերի բաշխման առանձնահատկությունները միջուկային ընտանիքներում.

4. փորձարարական ճանապարհով բացահայտել բնավորության շեշտվածության ազդեցությունը միջուկային ընտանիքներում ամուսնական զույգերի դերերի բաշխման առանձնահատկությունների և ընտանեկան ներդաշնակության մակարդակի վրա:

Հետազոտությանը մասնակցել են 22 զույգ, 44 անձ: Շարքերի նախնական գտման արդյունքում արդյունքների վերլուծման ընթացքում օգտագործվել են 20 զույգի արդյունքները:

Հետազոտությունը իրականացվել է հետևյալ փուլերով. 1-ին փուլում իրականացվել է առարկայի և օբեկտի ընտրություն, խնդիրների որոշակիացում, հետազոտության իրականացման համար մեթոդների և մեթոդիկաների ընտրություն: 2-րդ փուլում իրականացվել է զույգերի բնավորության շեշտվածության տիպի որոշում, դերերի բաշխման հստակեցում և ամուսնական կյանքի բավարարվածության որոշում: 3-րդ փուլում կատարվել է արդյունքների մաթեմատիկական-վիճակագրական մշակում և ստացված տվյալների որակական վերլուծություն:

Օգտագործված մեթոդների և մեթոդիկաների ընտրությունը պայմանավորվել է ընտրված մեթոդոլոգիական հիմքերով և ուսումնասիրության առարկայով: Մեթոդներն ու մեթոդիկաներն ընտրելիս հաշվի են առնվել հետևյալ չափանիշները. մեթոդների համարժեքությունը (վալիդությունը) մեր ուսումնասիրության խնդիրներին, համապատասխանությունը հետազոտության տրամաբանական կառուցվածքին, միասնականությունը՝ մեթոդոլոգիական նույն համակարգում ընտրված մյուս մեթոդների հետ: Հետազոտության ընթացքում օգտագործվել են դիտման և հոգեբանական զրույցի մեթոդները և հետևյալ ստանդարտացված մեթոդիկաները.

1. Յու. Է. Այլոշինայի, Լ. Յա. Գոզմանի, Է. Մ. Դուբովսկայայի «Դերերի բաշխումը ընտանիքում» հարցաթերթիկը¹:

2. Կ.Լեոնիսիայի «Բնավորության շեշտվածության» հարցարանը²:

3. Փ. Թ.Կոստայի, Ռ. Ռ Մակ-Կրեյի հինգ գործոնային անձնային հարցարան՝ «Մեծ հնգյակ» (5PFQ) հարցաթերթիկը^{3 4}:

4. Վ.Վ. Ստոլինի, Տ.Լ.Ռոմանովի, Գ.Պ.Բուտենկոյի «Ամուսնական բավարարվածության» հարցարանը⁵:

¹ *Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. М, 1994.*

² *Леонгардт К. /Акцентуированные личности/ Киев 1981, с. 392 с. 97-249*

³ *Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1990). Personality disorders and the five-factor-model of personality. Journal of Personality Disorders, 4 (362-371).*

⁴ *Пятифакторный опросник личности: Учебно-методическое пособие. Курган: изд-во Курганского гос. университета, 2000.-23 с.*

⁵ *Столин В.В., Романова Т.Л., Бутенко Г.П., Опросник удовлетворенности браком// Вест. Моск. Ун-та. сер.14. Психология. – 1984. – N 2. – с. 54-60.*

Հետազոտության արդյունքների վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ բնավորության շեշտվածության *հիպերթիմ* տիպի և ամուսնական բավարարվածության մակարդակի միջև առկա է միջին համահարաբերակցային կապ ($r=0.3$, $p\leq 0,05$), որը բացատրվում է այն հանգամանքով, որ այս տիպին պատկանող անձինք ունենում են բարձր տրամադրություն, շփվող են, լավ են հարմարվում միջավայրին: Ցուցադրական տիպի և ամուսնական բավարարվածության մակարդակի միջև առկա է ($r= 0.1$, $p\leq 0,05$) թույլ կապ: Այս տիպին պատկանող անձինք ունեն փոփոխական վերաբերմունք, երբեմն դրսևորում են բարձր, երբեմն շատ ցածր տրամադրություն, նրանք հաճախ են կախվածության մեջ գտնվում: Թույլ կապ է դրսևորվում նաև ամուսնական բավարարվածության և բնավորության շեշտվածության պեղանտ տիպի միջև ($r= 0.2$, $p\leq 0,05$): Այս տիպի անձինք շատ զգուշավոր են, միևնույն ժամանակ՝ անվճռական: Միջին ուժգնության բացասական կապ է դրսևորվել տագնապային տիպի և ամուսնական բավարարվածության մակարդակի միջև ($r=-0.4$, $p\leq 0,05$): Այս տիպի անձինք տագնապային են նույնիսկ այն դեպքերում երբ դրա կարիքը չկա:

Մեր կողմից վերլուծվել է նաև բնավորության շեշտվածության տիպերի և ամուսնաընտանեկան դերերի բաշխման միջև առկա համահարաբերակցային կապերի դրսևորումները: Արդյունքների վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ *հիպերթիմ* տիպը միջին բացասական կապի մեջ է գտնվում երեխաների դաստիարակության դերի հետ ($r= -0.3$, $p\leq 0,05$) և դրական կապեր ունի ժամանակի կազմակերպողի ($r= 0,2$, $p\leq 0,05$) ու նյութական աջակցության ($r= 0,1$, $p\leq 0,05$) գործոնների հետ: Այսինքն *հիպերթիմ* տիպն աշխատում է երեխաների դաստիարակության գործառույթն հնարավորինս իր վրա չվերցնել: Տագնապային տիպի և հուզական մթնոլորտի կազմակերպողի դերերի միջև կա դրական միջին ուժգնությամբ կապ ($r= 0.5$ $p\leq 0,05$): Բնական է, քանի որ զույգերից մեկի մոտ դրսևորվող տագնապայնության բարձր մակարդակը իր խոր ազդեցությունն է ունենում ընտանիքում տիրող հուզական մթնոլորտի վրա: Միջին ուժգնության դրական կապ է դրսևորվել ($r= 0.3$, $p\leq 0,05$) *պեղանտ* տիպի և նյութական աջակցություն ցուցաբերողի, ինչպես նաև *պեղանտ* տիպի և *սեփականատեր*, *տիրուհի* դերերի միջև ($r= 0,2$, $p\leq 0,05$): Միջին ուժգնությամբ կապ է դրսևորվել *էմոտիվ* տիպի և *սեփականատեր տիրուհի* դերերի միջև ($r= 0.3$ $p\leq 0,05$):

Յու. Է. Ալյոշինայի, Լ. Յա. Գոզմանի, Է. Մ. Դուբովսկայայի «Դերերի բաշխումը ընտանիքում» մեթոդիկայի վերլուծության արդյունքում պարզ է դառնում, որ բնավորության շեշտվածության յուրաքանչյուր տիպին բնորոշ է ամուսնաընտանեկան դերերի բաշխման յուրահատուկ ցուցանիշ: Արդյունքները վկայում են, որ բնավորության շեշտվածության տագնապային տիպին բնորոշ են հետևյալ դերերի ստանձնումը. 75%-ի դեպքում երեխաների դաստիարակությունը, ընտանիքում հուզական մթնոլորտը, ընտանիքում

ենթամշակույթի կազմակերպումը, մյուս դերերը ստանձնում են գույքընկերները, իսկ 25%-ի դեպքում՝ սեռական գույքընկերոջ նյութական աջակցության, ընտանիքում ենթամշակույթի կազմակերպումը դերերը: Մյուս դերերը կրկին ստանձնում է ամուսնական գույքընկերը:

Պեղանտ տիպին պատկանող հետազոտվողների 80%-ը նշում է, որ սեփականատիրոջ, նյութական աջակցությունը, ժամանակի կազմակերպման դերերը ստանձնում են իրենք, մյուս դերերը՝ ամուսնական գույքընկերը, իսկ 20%-ը նշում է, որ վերոնշյալ դերերից բացի ստանձնում է նաև սեռական գույքընկերոջ դերը:

Բնավորության շեշտվածության *էմոտիվ* տիպին պատկանող հետազոտվողների 67%-ը նշում է, որ ստանձնում է ընտանիքում հուզական մթնոլորտը ստեղծողի, սեռական գույքընկերոջ, երեխաների դաստիարակության դերերը, նյութական աջակցողի դերը ստանձնում են հավասարապես, իսկ մյուս դերերը ստանձնում են ամուսնական գույքընկերները, իսկ 33%-ը ստանձնում է նաև նյութական աջակցությունը:

Հիպերթիմ տիպին պատկանող հետազոտվողների 60%-ը նշում է, որ բացի սեռական գույքընկերոջ, երեխաների դաստիարակողի, ժամանակի կազմակերպման դերերից ստանձնում են բոլոր դերերը, իսկ 40%-ը նշում է, որ բացի երեխաների դաստիարակողի դերից ստանձնում է բոլոր դերերը:

Էքստրավերտները նշում են, որ ստանձնում են ժամանակը կազմակերպողի և երեխաների դաստիարակողի դերը, իսկ մյուս դերերը ստանձնում է գույքընկերը:

Ինտրավերտները նշում են, որ ստանձնում են երեխաների դաստիարակողի, նյութական աջակցության դերերը, ժամանակի կազմակերպողի դերը: Մյուս դերերը ստանձնում է ամուսնական գույքընկերը:

Այսպիսով, անձի բնավորությունը ձևավորվում է կյանքի ընթացքում, որոշ գլխավոր հատկություններ՝ վաղ մանկության շրջանում. ժամանակի ընթացքում ենթարկվում են, որոշ փոփոխություններ: Այն անձի զարգացման կարևոր բաղադրիչն է հանդիսանում է փորձի յուրացման և սոցիալականացման արդյունքում մարդու եռանդն ուղղորդող հարաբերականորեն կայուն հատկություն:

Բնավորության շեշտվածություն ասելով հասկանում ենք բնավորության առանձին գծերի չափազանց մեծ արտահայտվածություն: Բնավորության շեշտվածությունը ավելի հաճախ դրսևորվում է էքստրեմալ իրավիճակներում: Բնավորության շեշտվածություն ունեցող անձը ավելի շատ է կատարվում միջավայրի ազդեցությանը, հոգեբանական տրավմաներին:

Ամուսնական դերերի բաշխումը միջուկային ընտանիքներում ենթադրում է երկու ամուսնական գույքերի միջև դերերի բաշխում՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, որ միջուկային ընտանիքներում ապրում է ամուսնական գույքը և իրենց երեխաները: Հետևաբար, բոլոր դերերի բաշխման

պարտականությունները իրականացնում են ամուսինները: Առաջարկվում է 7 հիմնական դեր երեխաների դաստիարակություն, հուզական մթնոլորտի կազմակերպում, սեփականատեր, տիրուհի, նյութական աջակցություն ցուցաբերող, սեռական զուգընկեր, ժամանակը կազմակերպող, ընտանիքից ենթամշակույթի կազմակերպող:

Բնավորության շեշտվածությունն ունենում է իր ազդեցությունը միջուկային ընտանիքներում զույգերի դերերի բաշխման առանձնահատկությունների վրա: Մասնավորապես, *հիպերթիմ* տիպը ստանձնում է բոլոր դերերը, բացի երեխաների դաստիարակությունից և ժամանակը կազմակերպողից: *Տագնապային* տիպը ստանձնում է երեխայների դաստիարակության, հուզական մթնոլորտի, ընտանիքի ենթամշակույթի կազմակերպողի դերերը: *Էմոտիվ* տիպին բնորոշ է ընտանիքի հուզական մթնոլորտը ստեղծողի, նյութական աջակցությունը ստանձնողի, երեխաների դաստիարակության դերերը: *Պեդանտ* տիպին բնորոշ են սեփականատեր, տիրուհի, ժամանակի կազմակերպողի, նյութական աջակցություն ցուցաբերողի դերերը: *Էքստրավերտ* տիպը ստանձնում է ժամանակը կազմակերպողի և երեխաների դաստիարակության դերերը, իսկ *ինտրովերտ* տիպը ստանձնում է նաև նյութական աջակցության դերը:

Բնավորության շեշտվածության տիպը անդրադառնում է նաև ամուսնական բավարարվածության մակարդակի վրա: Յուրաքանչյուր շեշտված տիպ ունի իր առանձնահատկությունները, որոնք ազդում են անձի ընկալման և բավարարվածության վրա:

Գրականություն

1. **Փիլոսոֆիայի Մ.**, Ընդհանուր հոգեբանություն., Երևան, «Տիր», 2019թ. 596 էջ:
2. **Алексеева Е. А., Выбощик И. В., Паршукова Л. П.**, Акцентуация характера: Учебное пособие.- Челябинск: Изд-во ЮУРГУ, 2002.- 47с.
3. **Алешина Ю.Е.**, Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. М, 1994.
4. **Батаршева А. В.**, Темперамент и характер: Психологическая диагностика-СПб Питер 2007., 368, с. 97.
5. **Еникеев М.И.**, Общая и социальная психология. Учебник для вузов.- Издательская группа НОРМА- ИНФРА,М, 1999.- 624с.
6. **Карабанова, О.А.**, Психология семейных отношений и основы семейного консультирования: учебное пособие / О.А. Карабанова. – М.: Владос-Пресс, 2004. – 320 с.

7. **Ковалев С.В.**, Психология современной семьи / С.В. Ковалев. – М. Просвещение, 1988.– 208 с.
8. **Леонгардт К.**, /Акцентуированные личности/ Киев 1981, с. 392 с. 97-249.
9. Пятифакторный опросник личности: Учебно-методическое пособие. Курган: изд-во Курганского гос. университета, 2000.- 23 с.
10. **Смирнов А. Г.**, Практикум по общей психологии. М: Изд-во Института психотерапии, 2005, с.169-179
11. **Столин В.В., Романова Т.Л., Бутенко Г.П.**, Опросник удовлетворенности браком// Вест. Моск. Ун-та. сер.14. Психология. – 1984. – N 2. – с. 54-60.
12. **Харчев А. Г.**, Брак и семья в СССР/А.Г.Харчев.-2.изд., перераб. и доп.-М.:Мысль,1979.-365с.
13. **Costa P. T. & McCrae R. R.** (1990). Personality disorders and the five-factor-model of personality. Journal of Personality Disorders, 4 (362-371).

Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել խմբագրական խորհրդի անդամ, ի.գ.թ. Վ.Բ.Յարամիշյանը: